

KISBÍRÓ

IX. ÉVFOLYAM 5. SZÁM

A KARTALI ÖNKORMÁNYZAT LAPJA

1999. SZEPTEMBER

A legidősebb kartali köszöntése

Száz éve született Csóri Istvánné

Augusztus 23-án rendkívüli ünnepre készült Klüber László polgármester, Balogh Zoltánné jegyző asszony és Krekó Ferencné anyakönyvvezető. Csóri Istvánné századik születésnapját köszöntötték.

Marikánál tölti Bagon. Lánya, Juliska elmondta: édesanyja teljes gondozásra szorul, ágyban tölti a nap nagy részét. Vannak olyan napjai, amikor sokat mesél a régi időről, és szeret énekelni. Figyelemre méltó, ahogy lánya gondozza, és olyan körülményeket teremtett neki, ahol jól érzi magát.

Csóri néninek jó egészséget, sok boldogságot, lányainak, Juliskának és Marikának erőt, egészséget és sok-sok türelmet kívánunk édesanyjuk további gondozásához.

Valter Menyhértné

A kedves szavak mellé átadták Csóri néninek a születésnapjára tortát, csokrot, pezsgőt és nem utolsónak Göncz Árpád köztársasági elnök köszöntő levelét. Sajnos Juliska néni régen elvesztette látását, így nem láthatta a pompázó virágokat, de meghatottsággal hallgatta a polgármester üdvözlő szavait.

Csóri Istvánné négy gyermeket nevelt fel. Férje 1964-ben halt meg. Két lánya vállalta gondozását. Tóth Istvánné, Juliska a nyári hónapokban gondozza, míg a téli hónapokat Fazekas Lajosné, a

Önkormányzati hírek

Kartal Nagyközség Képviselő-testülete szeptember 2-án tartotta legutóbbi ülését. Módosította az 1999. évi költségvetési rendeletét a megalkotás óta érkezett pótelőirányzatok miatt, majd az 1. félévi gazdálkodásról szóló beszámolót fogadta el.

Az Önkormányzat 1999. évi költségvetésének módosított előirányzata 593.000.000.- Ft, amelyből 318.909.000 Ft céltámogatás. A céltámogatást a Kartal és Verseg települések szennyvízcsatorna-hálózatának és tisztítótelepének beruházására lehet felhasználni.

A működési költségvetés I. félévi bevétele 176.844.000 Ft, kiadása 143.716.000 Ft volt. Összességében az I. félévi gazdálkodás pénzügyileg

(folytatás a 2. oldalon)

Az új tanév lehetőségei

Névadót keres az iskola

Elérkezett az évszázad, sőt az évezred utolsó tanéve. Iskolánk tanteszülete szeretné kiemelkedővé, emlékeztetővé tenni ezt a ritka esztendő: névadót keres az intézménynek. 2000. áprilisában ünnepélyes keretek között kerül majd sor a névadásra. Olyan híres ember nevét venné fel intézményünk, akinek valami

ilyen mértékben köze volt a településhez, életében a mai ifjúság számára is példaértékű tettet vitt végbe. A döntéshozatal előtt a névválasztással kapcsolatban kikérjük az önkormányzat, a szülői munkaközösség és a diákok véleményét.

(folytatás a 4. oldalon)

Önkormányzati hírek

(folytatás az 1. oldalról)

zökkenőmentes volt. Az intézmények működése biztosított volt, az adósságokat határidőben törlesztettük.

Jóváhagyta a Testület a Napköziotthonos Óvoda nevelési programját (bővebben lásd a 4-5. oldalon). A nevelési program az országos alapprogram elvei alapján készült, teljes egészében a nevelőkörösség dolgozta ki. Középtábjában az érzelmi nevelés áll, erre alapozzák a fejlesztő munkát.

A szakértői vélemény szerint az óvoda biztosítja a gyermekek képességeinek kibontakozását, az iskolai életmódra történő alkalmasság kialakítását. A program szerkezeti felépítése, választékos nyelvhasználata, áttekinthetősége, egyértelmű cél- és feladatrendszere a programalkotók felkészültségét, szakmai kultúráját bizonyítja.

Szintén jóváhagyták a képviselők az Általános Iskola pedagógiai programjának módosítását. A módosítás lényege, hogy az alsó tagozatos osztályokban a nyelvoktatás csak szakkörökben folyik, tanórán 5. osztálytól van lehetőség az angol és a német nyelv tanulására. Az 1999/2000-es tanévtől az 5. évfolyamon informatika tagozatos osztályokat indít az iskola. (Bővebben lásd a 4. oldalon.)

A szakértői vélemény alapján mindkét kezdeményezés a Közoktatási Törvénnyel egyező. A csoportbontás a kis létszám miatt igen eredményessé teszi az oktatást.

Az ülés további részében kérelmekről döntött a testület és a megalakult víziközmű társulattal kapcsolatos határozatokat hozott.

Mezőgazdasági termelők figyelmébe!

Az agrárgazdasági célok ideai költségvetési támogatásáról

Az agrárgazdasági célok 1999. évi költségvetési támogatásáról szóló 8/1999 (I. 20.) FVM rendelettel kapcsolatban a következő tájékoztatást adom:

- ☞ A földalapú növénytermelési támogatás első részlete iránti igénylési kérelmet az adózónak legkésőbb június 30-ig kellett benyújtania az elsőfokú állami adóhatósághoz.
- ☞ A második részletet 1999. szeptember 15-től október 31-ig igényelhetik.
- ☞ Az az adózó, aki az első részletet nem igényelte, vagy igénylését az adóhatóság a határidő után történt benyújtás miatt elutasította, csak a második részletet igényelheti. Tehát a második részlet igénylésének nem feltétele az első rész igénylése.

A második részlet igénylésekor csatolandó okmányok:

- ☞ 9911-es APEH nyomtatvány
- ☞ FVM hivatal igazolás második példánya

☞ 3-as és 5-ös számú Nyilatkozat a költségvetési támogatás igénybevételéhez.

☞ Saját névre szóló számlák a támogatásnak megfelelő értékről (vetőmag, műtrágya, növényvédőszer).

☞ Amennyiben pl. a vetőmagról szóló számla teljes egészében fedezi a két részletben igényelt támogatás összegét, nem szükséges a többi számla csatolása. A vetőmag vásárlásról szóló számlát azonban minden esetben be kell nyújtani az adóhatósághoz.

☞ Szerves trágya felhasználása (az eredeti rendeletről eltérően) csak számla ellenében igazolható.

A támogatással kapcsolatban felmerült esetleges kérésekkel forduljanak a falugazdászhoz. Fogadóóra minden kedden 10.30-13.00-ig a Polgármesteri Hivatalban.

Ruszkai János
falugazdász

Meghívó

Iparkamarai előadások Gödöllőn

A Pest Megyei Kereskedelmi és Iparkamara Térségi Kamarai Klubja a PMKIK Gödöllői Irodájában az alábbi rendezvényeket szervezi tagjai számára:

1999. október 4. 14 óra:

Tájékoztató a kisvállalkozások hitelfelvételi lehetőségeiről

Előadó: *Dr. Kupcsok Lajos*, a PMKIK főtitkára

Tájékoztató a SAPARD-programról

Előadó: *Varga Géza*, a GAIA Alapítvány igazgatója

1999. november 8. 14 óra:

Minőségtanúsítás és minőségbiztosítás a gyakorlatban

Előadó: *Csik László és*

Dr. Dül Udó Endre

1999. november 22:

Az adó- és a TB-járulékfizetés időszzerű kérdései

Jelentkezés a PMKIK Gödöllői Irodájában (2100 Gödöllő, Dózsa György út 25. - Tel: 28/420-323.

Fogadóóra

**A Kartali Vízmű Társulat
elnöke, Ruszkai János
csatornaépítési ügyben
minden szerdán**

14-17 óráig

**fogadóórát tart
a Polgármesteri Hivatalban.**

A Kartali Polgárőrség helyzete és feladatai

Fontos a biztonságos életre nevelés és az értékvédelem

Manapság az ország útjait járva, egyre több helyen találkozhatunk a helységnévtáblák alatt elhelyezett kis táblákkal, melyen felhívják az átutazók figyelmét arra, hogy a településen Polgárőrség működik.

A legújabb adatok szerint Pest megyében jelenleg kilencven polgárőr egyesület működik. A Galga vidékén is több szervezet segíti a súlyos anyagi gondokkal küzdő rendőrség munkáját. Rész vesz a bűnmegelőzésben, valamint segítséget nyújt a bűnesetek felderítésében is.

Községünkben is közel másfél éve működik a polgárőrség, és komoly erőfeszítéseket tesz annak érdekében, hogy munkáját és létjogosultságát elfogadtassa a lakossággal. Az aszódi Rendőrség elismerését rövid idő alatt kivívtuk és igen jó viszonyt alakítottunk ki a rendőri állománnyal is. Több-ször szerveztünk már közös szolgálatokat, emellett folyamatosra vált az egymás közötti információcsere is, ami többször vezetett már sikeres felderítéshez.

Sajnos a jelenlegi rendszerben a bűnüldözők nem mindig kapják meg a szükséges segítséget, ezért is nehéz a statisztikák javítása.

A Rendőrség, mint más szervezetek is anyagi gondokkal küszködik, ezért vált szükségessé a járőrözések csökkentése is. Gondoljunk csak bele: mennyire tud hatékony lenni a bűnüldözők munkája, amikor éjszakánként körzetükben tizenegy községben csak két rendőr tud szolgálatot teljesíteni. Ezért fontos, hogy jól működő polgárőrség tudjon működni a községünkben.

Augusztusban Veresegyházon tartotta meg a Pest Megyei Polgárőr Szövetség az idei Polgárőr Találkozót. Ennek keretében került sor a szövetség taggyűlésére, melyen megjelentek Pest Megye vezető rendőrei, valamint az Országos Polgárőr Szövetség elnöke is. Szinte minden tagszervezet képviseltette magát. A rendőri vezetők hangsúlyozták: a polgárőrök munkája

nélkül a közbiztonság szinten tartása sem volna lehetséges. Egyetértés volt abban, hogy a rendőrség és a polgárőrség csakis egymást segítve tud hatékonyan működni.

Az Önkormányzat és a Polgárőrség jó kapcsolatának köszönhetően a lehetőségekhez képest jó anyagi körülmények között tudunk dolgozni. Úgy érzem, hogy a képviselő-testület támogatja a közbiztonság érdekében végzett munkánkat. A közelmúltban az egyesület használatába adta a volt tűzoltó szertár épületét, melynek teljes felújítását az egyesület tagsága társadalmi munkában elvégzi, a felhasználásra kerülő anyagokat az Önkormányzat biztosítja számunkra.

Örömről szolgálok, hogy egyre többen fordulnak hozzánk kisebb-nagyobb gondjaikkal, észrevételeikkel, vagy kérnek tőlünk tanácsot. Továbbra is szívesen vesszük a megkereséseket, hiszen gyakran ezzel is segítik a munkánkat, és megpróbálunk tevékenyen vagy tanácsokkal segíteni. Sajnos mindig vannak, akik kétkedve fogadják törekvéseinket. Ezúton üzenjük nekik, hogy amikor mások pihennek, mi akkor vagyunk aktívak és továbbra is dolgozunk - az ő nyugalomuk érdekében is.

Az elmúlt tanév végén lehetőséget kaptunk arra, hogy a hatodik, hetedik és nyolcadik osztályokban egy-egy rendhagyó osztályfőnöki óra keretében előadásokat tarthattunk a bűnmegelőzésről, valamint a legális és az illegális drogok veszélyeiről. Örömről szolgálok, hogy a diákok nagy része érdeklődéssel fogadta a hallottakat.

Már sokat beszéltünk arról, hogy a kartali Polgárőrség hatvanöt tagja mit tesz a biztonságért, de még nem esett szó arról, hogy mi magunk mit tehetünk érte. Övják és védjék értékeiket, zárják az ajtókat és kapukat, hiszen a legjobb védekezés a megelőzés. Gyakran találkozunk éjszaka nyitott kapukkal, az udvaron lévő kerékpárokkal. Nem egyszer volt rá példa, hogy az utcán álló gépkocsi ajtaja nem volt bezárva. Volt rá eset, hogy a nyi-

tott gépkocsiban hagytak minden iratot, még a bankkártyát is. Ha megtörtént a baj, már könnyű bűnbakot keresni...

Napjaink jellegzetes bűncselekményei a besurranók által elkövetett lopások, rablások. Ezek áldozatai leginkább idős, hiszékeny emberek, akiket árusítás céljával keresnek meg főként román állampolgárságú személyek, akik ha bejutnak az udvarba, lakásba, nagyon erőszakossá válhatnak. Legyünk mindig óvatosak és gyanakvók, hiszen az utóbbi időben nagyon megszorodtak az ilyen árusítással foglalkozó személyek. Ők rendezett papírokkal tartózkodhatnak itt, de a rendőrség figyelemmel kíséri a ténykedésüket.

Néhány napja megkezdődött az új tanév és ezzel megnőtt a közlekedési balesetek lehetősége is. Mindig hívjuk fel gyermekeink figyelmét a közlekedés veszélyeire, a gépkocsival közlekedőknek pedig nagyobb körültekintéssel kell közlekedniük. Néhány napja sok diák kezdte meg tanulmányait más településen, kisebb-nagyobb városban. Az új hely új lehetőségeket kínál a fiatalok számára. Kísérjük figyelemmel gyermekeink életét, legyünk kíváncsiak arra, mi történt velük az iskolában és kikkel barátkoznak. A kamaszkorú gyermekek nagyon befolyásolhatóak és félrevezethetőek, ezért fokozottan vannak kitéve a legkülönbözőbb veszélyeknek.

Sajnos napról napra nő a drogot kipróbáló fiatalok száma - sokszor a barátok példáját követve -; nem gondolnak arra, hogy az első adagot kipróbálva akár függővé is válhatnak. A drogfogyasztás igen költséges dolog; gyakori jelenség, hogy a fiatalok a drog megszerzése érdekében, vagy annak hatása alatt követnek el bűncselekményeket. A szülő felelőssége, hogy gyermeke ne váljon sem elkövetővé, sem áldozattá. A biztonságos életre nevelés az egyik legfőbb feladat.

Bognár Zoltán

Iskolánk hírei

(folytatás az 1. oldalról)

A felső tagozat oktató munkája új színfolttal gazdagodott. Az egyik 5. osztály emelt óraszámában tanulja a számítástechnika és az angol nyelv tantárgyakat. A jövőben újabb és újabb osztályok bekapcsolását tervezük ebbe az oktatási rendszerbe, eleget téve ezzel korunk elvárásainak.

A bővebb, alaposabb ismeretek megszerzésére vállalkozó tanulónak a következő tantárgyak szakkörei kínálnak alkalmat:

Matematika szakkört tart az 5. osztályosoknak *Tóth Hajnalka*. A 8. osztályos **felvételi előkészítőt** *Hegedűsné Görbe Magdolna* vezeti, míg a gyenge képességű gyerekeknek **korrepetálás**on *Fülöpné Krusper Lidia* segít.

Magyarból felvételi előkészítőt *Baczoniné Felszegley Katalin*, **biológiából szakkört** 5-8. osztályig *Bartók Anikó* szervez. A **számítástechnika szakkör** vezetője *Varga János*. *Ladócsy László* a **rajz és képzőművészet** iránt érdeklődő tanulóknak indít szakkört 5-8. osztályig.

A könyvtár heti két alkalommal tart nyitva, és várja, toborozza az olvasni szerető gyerekeket, segítséget nyújt a gyűjtő- és kutatómunkához. Heti két órában működik az énekkar, mely fellépéseivel az iskolai és községi ünnepek színvonalát, hangulatát igyekszik emelni.

Az elsoroltak szerint a lehetőségek tárháza nyitva áll, tanulóink feladata, hogy belépjenek oda, és kiválasszák az érdeklődésüknek megfelelő tevékenységet.

A szülőkkel való együttműködés, néhány fontos, égető témában történő közös elgondolkodás céljából szervezzük a szülők akadémiáját, melynek sikerében bizakodunk.

Hegedűs Lajos

Tanévkezdés az alsó tagozaton

Az 1999-2000. tanévben, mely egyben az évezred utolsó tanéve, 318 alsó tagozatos diák kezdte meg tanulmányait iskolánkban. Ebből 86 elsős kisbucik, akik 3 osztályban kezdhették meg az ismerkedést a betűkkel, számokkal. A tanulók fele pedagógusaink felügyelete mellett az iskolában ebédel.

Az iskolaotthonos és a napközis tevékenységek mellett kilenc szakkör közül válogathatnak tanulóink.

Három **szorobán** szakkör, mely annak érdekében alakult, hogy azok a tanulók is megismerkedhessenek ezzel a japán számoló eszközzel, akiknek nincs lehetőségük tanítási órán használniuk. Vezetőik: *Édes Andrea*, *Tóthné Székely Adrien* és *Turek Ágnes*.

Ebben a tanévben az alsó tagozaton nincs idegennyelv-oktatás, viszont igény van rá, ezért lehetőséget adtunk a negyedik osztályosoknak, hogy

szakköri formában ismerkedhessenek az **angol** nyelvvel. Vezetője: *Édes Andrea*.

Sok tehetséges tanuló van, akik szeretnek játszani, mások előtt szerepelni, ezért gondoltuk, hogy idén megpróbálkozunk a **színjátszó szakkör** beindításával. Vezetője: *Kuknyó Katalin*.

Iskolánkban emelt szintű ének-zenei oktatás folyik. Emellett olyan foglalkozást szeretnénk szervezni, mely a Galga-mente kultúráját figyelembe véve megismerteti a gyerekeket a helyi néphagyományokkal, jeles napokkal. A **hagyományörző szakkör** vezetője: *Hegedűsné Megyeri Andrea*.

Az énektagozatos tanulók közül, de főleg a 3-4. osztályosokból szerveződött a **furulyaszakkör**. Szinte minden iskolai és községi rendezvényen hallhatjuk ezeket a gyerekeket. Vezető: *Hegedűsné Megyeri Andrea*.

Ismét indítjuk a természetjáró szakkört, melynek célja a környező kirándulási helyek felkeresése, a gyalogútira megszerettetése. Vezetője: *Turek Ágnes*.

Idén hozzánk került új testnevelés szakos kolléganőnk negyedik osztályosoknak kézilabda sportkört indít. Ez teljesen új lesz iskolánkban. Vezetője: *Kocznár Gáborné*.

Úszásoktatásra sikerült két csoportot szerveznünk. Szeretnénk, ha minél több tanuló vízbiztonságot szerezne és emellett megtanulna úszni. Állandó kísérőjük: *Tóthné Székely Adrien*, *Nagy Pálné*, *Turek Ágnes* és *Tóth Mariann*.

Turek Ágnes

JÁTÉKSZIGET

Új nevelési program a kartali óvodákban

„A gyökerek persze nem látszanak, de tudod, azok tartják a fát”

(Görög költő)

Napjainkban az óvodában folyó nevelőmunkát két dokumentum határozza meg:

1. Az Óvodai Nevelés Országos alapprogramja (neves szakemberek által kidolgozott, minden magyar óvodára nézve kötelező érvé-

nű központi szabályozó, mely olyan alapelveket, értékeket fogalmaz meg, amik gyermek- és nevelésközpontúak.)

2. Helyi nevelési program (az előzőre épülő, azzal összhangban lévő dokumentum, melynek kidolgozása az egyes intézmények feladata volt az elmúlt időszakban. Ennek munkálatairól egy korábbi lapszámban már tájékoztattuk az olvasókat.)

(folytatás az 5. oldalon)

JÁTÉKSZIGET

(folytatás a 4. oldalról)

Programunk ez év tavaszán - a nevelőtestület összehangolt munkája nyomán - készült el. Azt, hogy minőségileg is megfelel-e a törvényben foglalt kívánalmaknak, országos listán szereplő szakértő véleményezte, a képviselő-testület pedig elfogadta.

Részlet a szakértői véleményből:

"A kartali óvoda saját körülményeinek nagyfokú figyelembevételével készítette el helyi nevelési programját. Az Óvodai Nevelés Országos alapprogramjában meghatározott alapelvek szerint biztosítja a gyermekek képességeinek kibontakoztatását, az iskolai életmódra történő alkalmasság kialakítását. A program szerkezeti felépítése, választékos nyelvhasználata, áttekinthetősége, egyértelmű cél és feladatrendszere a programalkotók felkészültségét, szakmai kultúráját bizonyítja."

"Az óvodapedagógusok kiemelkedően jó szakmai műveltséggel rendelkező, nyitott, fogékony szakemberek. Saját nevelési programjukat jól előkészítetten, átgondoltan, igényesen készítették el. Programjuk értékrendszere, cél- és feladat-meghatározása összhangban van az óvoda adottságaival. A meglévő személyi és tárgyi feltételek megfelelnek a program támasztotta igényeknek. Az óvodapedagógusok közül többen rendelkeznek speciális ismeretekkel, amelyek alkalmazásával sikeresebb és tudatosabbá tehetik az óvodai nevelést. A tovább- és önképzési igény a nevelőtestületben igen erős."

A programot 1999. szeptember 1-én vezettük be csoportjainkban. A továbbiakban összefoglalom azokat a - gyermekeket és szülőket egyaránt érintő - változásokat, melyek a továbbiakban nevelési gyakorlatunk szerves részét képezik. A gyermekek alaposabb megismerését segíti elő az egyéni fejlődési napló, melyben szempontok szerint, minden csoportban rögzítjük a gyermekek aktuális fejlettségi szintjét, és ennek ismeretében határozzuk meg a fejlesztés feladatait.

Az óvónők tudatosabb felkészülését biztosítja, hogy a tanulás tervezése nagyobb egységekre bontva történik, egy-egy évszakhoz kapcsolódik. Mindezek által hangsúlyozottabbá válik az egyénre (egyes gyermekre) való tervezés, egyénre szabott fejlesztés. A gyermekek fejlődését-fejlesztését új formátumú, általunk összeállított naplóban dokumentáljuk.

A helyi igényeket lehetőségeket figyelembe véve nevelési koncepciónkban fő hangsúlyt kap a játék, játékoság, a környezet megismerése, környezethez fűződő pozitív viszonyulás alakítása, mozgásfejlesztés, néphagyomány ápolása, mindezekből az egészséges életmódra nevelés.

Programunk a "JÁTÉKSZIGET" elnevezést kapta, nem véletlenül. Az óvodás gyermek játéka létforma, fejlődésének alapja. Játéká-

nak megfigyelése közben képet kaphatunk ismereteiről, élményeiről, személyiségének fejlettségéről. Mivel a játék a gyermek elsődleges tevékenysége, fejlesztésének is leghatékonyabb eszköze.

"Csináljon bármit, ami nyitogatja szemét és esztét, szaporítja tapasztalatait. Ő azt hiszi: csak játszik.

De mi már tudjuk, mire megy a játék.

Arra, hogy e világban otthonosan mozgó, eleven eszű és tevékeny ember váljék belőle."

(Varga Domokos)

A játék fontosságát hangsúlyoztuk azzal, hogy napirendünkben a leghosszabb - lehetőleg egybefüggő - időt a játéktevékenységnek biztosítottunk. A gyermek szabad, önként vállalt játékát indokolatlanul nem szakítjuk meg, hagyjuk őket játszani saját elképzeléseik, élményeik szerint. A tanulási céllal, óvónő által szervezett játékoknál fontos a játékoság, ami által a gyermek a tanulási helyzetet is játékként éli meg.

A játék mellett a mozgás a gyermek legtermészetesebb megnyilvánulási formája, az óvodáskor egész időszakában jelentős szerepet tölt be a gyermek fejlődésében. Ezáltal szereznek információt környezetükről. Kiemelt mozgásfejlesztés valósul meg a

■ szabad játékban, a gyermek spontán, természetes mozgása közben,

■ testnevelés keretein belül (sportdélelőtt, mindennapos torna, úszás).

Legfontosabb feladatunk a gyermekek természetes mozgáskedvének megőrzése, a mozgás megszerettetése, mozgáskészségük fejlesztése, rendszeres mozgással az egészséges életvitel megalapozása. A feladatok megvalósulása érdekében fontosnak tartjuk a lehetőleg minél hosszabb ideig történő, szabad levegőn való tartózkodást. Ezért a gyermekek legtöbb tevékenységét - a foglalkozásokat is beleértve - az udvaron szervezzük.

A testi képességek, a fizikai erőnlét fejlesztése érdekében naponta tornázunk, kocogunk, hetente egyszer sportdélelőttöt szervezzük. Az úszás szorgalmazásával is a gyermekek edzettségét kívánjuk elősegíteni. Továbbá keressük annak lehetőségét, hogy tartásjavító tornát iktathassunk a napirendbe.

A környezethez való pozitív viszonyulás, eleinte a szűkebb, majd tágabb környezet megismerése, védelme kiemelt jelentőségű nevelésünkben. Tapasztalatokat, ismereteket szerezhetnek évszakokról, növények, állatok, az emberek életéről, napszakokról, járművekről, elemi közlekedési szabályokról. E tevékenységeket az évszakok változásai, a néphagyomány jeles napjai köré szervezzük. Igyekszünk a jelenségeket a maga egészében, komplexen megmutatni. Egy-egy tevékenységben így benne rejlenek más foglalkozási ágak ismeretei is, pl. dióverés, diótörés: dolgozunk ugyan, de a munka kellemesebbé tehető 1-1 verssel, dallal. A héjból figurák, hangszerek készülhetnek. Gyakorolhatják vele a számlálást, megállapíthatják, ki szedett töb-

bet, kevesebbet. Megtanulhatják, hogy a dió több más gyümölcscsel együtt ősszel érik. Süteményt is készíthetünk belőle. E közös tevékenységeket a gyermek játékként éli meg, élmény számára, ezért tudatában mélyebben, tartósabban rögzülnek az általuk szerzett ismeretek.

Újszerű vonása programunknak, hogy az élményszerűség biztosítása érdekében 6-10 gyermekkel mikrocsoportos sétákat, megfigyelési alkalmakat szervezzük. A kisebb létszám előnye, hogy józú beszélgetések alakulhatnak ki, mélyebben, több oldalról megismerhetik az adott dolgokat. Hasonlóan, mint egy jól működő nagy családban.

A mindennapos mesélés, verselés a kisgyermek lelki egészségének elmaradhatatlan eleme. A mondókák, versek megismertetése, gyakorlása a gyermekek egyéb tevékenységéhez kapcsolódik. Fontosnak tartjuk, hogy örömmel, sokszor maguk kezdeményezésére is mondogassák. A mesemondást úgy szervezzük, hogy érzékelhető legyen, milyen fontos eseménye a napnak a mesélés. Arra szoktatjuk őket, hogy figyelmesen, csendben hallgassák végig, hisz képzeletükben így kelnek életre a mese szereplői. Rendszeresebbé szeretnénk tenni a könyvtár látogatását; alkalmanként színház- és múzeumlátogatást is szervezzük. A mesék, versek - a józú beszélgetések mellett - hozzájárulnak a gyermek beszédfejlődéséhez is. Az anyanyelvi fejlesztés érdekében a gyermekek napi tevékenységébe anyanyelvi játékokat építünk. A beszédhibás gyerekekkel logopédus, januártól pedig nyelv- és beszédfejlesztő pedagógus foglalkozik.

Zenei nevelésünk a magyar néphagyományból indul ki. Az országos anyag mellett összegyűjtöttük szűkebb hazánk, a Galgamente "kincseit" is. Óvónőink a megtanításra szánt mondókákat, játékdalokat elsősorban ezekből merítik. Örömteli együttlét forrása a napi ének- és zeneszó, dalos játék, tánc, énekes beszéd a foglalkozások mellett.

Az ábrázolás lehetőségét többféle eszközzel, az egész nap folyamán lehetővé tesszük. Az eszközöket a gyermekek bármikor önként, kedvük és érdeklődésük szerint használhatják. Erősítjük a népi kismesterségekhez fűződő tevékenységeket, mint gyöngyfűzés, szövés, agyagozás, fonás. A napi ábrázolás mellett hetente 1-2 alkalommal az óvónő tervezte foglalkozást iktat a napirendbe. Ennek alkalmán a gyerekek kisebb csoportokban, érdeklődésüktől függően vesznek részt a "műhelyhangulatú" munkában, ahol újszerű technikákat ismerhetnek meg. "Szelíd erőszakkal" próbáljuk meg elérni, hogy ebben a formában is mindenki megalkothassa a maga képi-plasztikai elképzelését.

Aki részletesebben érdeklődik az óvodában folyó nevelés iránt, a továbbiakban tervezzük még ismertető írásokat az újság hasábjain. A helyi programot a szülők bármikor megtekinthetik bármelyik óvodában.

Kovács Lajosné
munkaközösség-vezető

Pillanatképek Zamárdiból Asszonykórusunk a Balatonnál

Augusztus 25-én reggel 8-kor elindult a busz Zamárdiba, ahol az Asszonykórus öt feledhetetlen napot töltött.

Már három éve visszajárnak a megszokott helyre, s most is igen jó körülmények között, a korábban megszállt 2-3-4 ágyas szobákban helyezkedtek el. Szerencsére az időjárás is nekik kedvezett, így élvezhették a Balaton hűs vizét. A termálvizet kedvelők ellátogattak Igalra, ahol csodálatos napot töltöttek. Programunkat még színesebbé tette a tihanyi kirándulás. Vasárnap, 29-én közösen részt vettek a szentmisén, ahol a kartaliak énekében gyönyörködött a hívők serege. A tisztelendő külön köszönetét fejezte ki a kartaliaknak.

Az asszonyok igénybe vették a kapcsolódás majd' minden formáját. Ki televíziót nézett, kik közös beszélgetéseken vettek részt, vagy a társasjáték örömeit élvezték.

30-án kicsit fájó szívvel búcsúztunk el, de vigasztalt minket, hogy jövőre újra ellátogathatunk Zamárdiba.

Valter Menyhértné

Hurrá, nyaraltunk!

Ötödikeseink Kosdon táboroztak

A nyári szünet jól kezdődött 28 ötödikes gyermeknek, ugyanis június 21-től 24-ig táborozáson vehettek részt Kosdon.

A táborozást Csizmadia Balázs hittantanár szervezte. Segítségére volt Szásziné Győri Éva, Szászi Tibor és Baczoniné Felszegley Katalin. Szállásuk a régi kosdi parókia épületében volt igen hangulatos környezetben. A reggelit és a vacsorát mi, nevelők készítettük, a gyerekek terítették s csoportonként a mosogatásnál is segítkeztek. Az ebédet a közeli óvodából hozattuk. Igaz ugyan, hogy megérkezésünk napján esni kezdett az eső és 2 napig egyfolytában szakadt, de a hatalmas társalgóban mi olyan jól szórakoztunk, hogy egyáltalán nem zavart minket a bőséges égi áldás. Pingpong versenyek, társasjáték versenyek, ügyességi és szellemi vetélkedők váltogatták egymást.

Szerda délután elállt az eső, s akkor bementünk Vádra. Itt a híres Pingvin cukrászdában elfogyasztottunk egy-egy pompás süteményt, majd gyönyörködünk Vác műemlékeiben, és

pihentünk egy keveset a hangulatos Duna-parti sétányon. Este hatalmas tábor tüzet raktunk, mindenkinek elénekeltük a kedvenc énekét, és hálát adtunk Istennek mindazokért a szép élményekért, melyeket együtt átélhettünk.

Másnap, útban hazafelé minden tanuló kapott egy ajándékkönyvet: Móra Ferenc Aranykoporsó című művét. Délután szomorúan váltunk el egymástól, hiszen legszívesebben mindannyian visszamentünk volna Kosdra. Talán jövőre újra együtt lehetünk! Köszönetet szeretnénk mondani azoknak akik anyagi támogatásukkal hozzájárultak ahhoz, hogy bőséges ellátást és maradandó emlékeket kaphattak gyermekeink: Kartali Ifjúságért Alapítvány: 30.000,- Ft, Lukács József esperes úr: 15.000,- Ft, Kartali Általános Iskola: 5.000,- Ft.

Köszönet illeti azokat a szülőket is, akik élelmiszerrel, fűszerekkel járultak hozzá az ellátáshoz.

Bacsoniné Felszegley Katalin
tanár

A Művelődési Ház tudatja...

A Művelődési Házban minden szerdán 17 órától **Nyugdíjasok Klubja** működik. Szeretettel várjuk mindazokat a nyugdíjasokat, akik szeretnék szabadidejüket hasznosan eltölteni, valamint szeretnek közösségben szórakozni.

*

Október 3-án 14 órától **Népzenei Találkozót rendezünk** a Művelődési Házban. 14-16 óráig felvonulás, 16-19 óráig színpadi bemutatók. Minden kedves kartali lakost szeretettel várunk a rendezvényre!

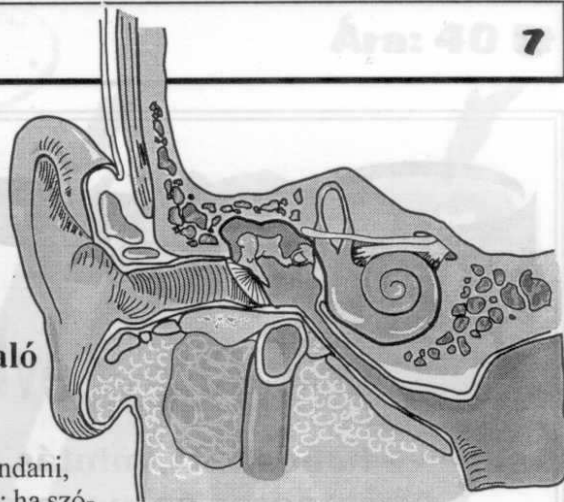
*

November 1-től társastánc tanfolyamot indítunk a felső tagozatos korosztálynak (kezdőknek) és felnőtteknek (haladóknak). Jelentkezni lehet a Művelődési Házban.

*

Várjuk mindazok jelentkezését, akik szívesen énekelnének többszólamú énekkarban. Szeretnénk megalakítani a Művelődési Házban egy klasszikus kórust.

A hallás fejlődése

Hallászavarok felismerése
kisgyermekkorban

A hallás már a méhen belül is működik. Terhes anyák jól megtudják figyelni, hogy a baba erős hangra megmozdul és rúgással jelzi nemtetsését. Természetesen a hallórendszer tovább fejlődik a születés után, és kb. 2 éves korra éri el a felnőttekre jellemző paramétereket.

A hallószerv az egyik legfontosabb érzékszervünk. A siket ember a teljes hallásvesztést nehezebben tudja feldolgozni, mint a vak ember a világtalanságot.

Az elmúlt években egyre növekszik azoknak az iskolát kezdő gyermekeknek az aránya, akiknek nehézségeik vannak az anyanyelv, az írás és az olvasás elsajátításában, illetve tanulási zavarokkal küszködnek. Még enyhe egyoldali halláskárosodás is kedvezőtlen hatással lehet a gyermek iskolai előmenetelére. A hallásvesztések nagy része azonban megelőzhető.

A hallássérülés gyanújelei

Korai csecsemőkorban minden csecsemő, még a súlyos hallássérült is kiált és elkezd gagyogni. Kb. hat hónapos korában tudatosul a gyermekben, hogy ő az, aki kiált, hangot ad, gagyog. Ettől az időponttól kezdve tudatosan játszik a hangjával, különböző hangkombinációkat produkál. Ha a gyermek súlyos fokú nagyothalló, nem fogja érzékelni saját hangadását, ezért azok egyre ritkábbak, színtelenebbek lesznek, vagy teljesen elmaradnak.

- beszédre, zajra, zöreijre gyengén vagy nem reagál
- éneklés, beszéd, zenélő játékok nem nyugtatják meg
- feltűnően figyel a beszélő arcát, szájmozgását
- túl hangosan játszik hangot adó játékokkal, olykor kiabál, rikoltozik
- gagyogása, hangadása az életkorral inkább ritkul, mint gyarapszik
- 2 éves korára még alig, vagy egyáltalán nem érti a hozzá intézett beszédet.

A hallássérülésre utaló jelek 2 éves kor alatt

- nem mindig tudja megmondani, melyik irányból jön a hang; ha szólítják, olykor rossz irányba fordul
- nem mindig reagál, ha normál társasági hangerővel beszélünk hozzá, előfordul, hogy meg kell veregetni a vállát, hogy odafigyeljen
- gyakran meg kell ismételni a mondatokat, gyakran kérdezi: *Mi? Mit? Tessék?*
- mesélés, Tv-nézés közben gyakran elkalandozik a figyelme, olykor a mesélés egyáltalán nem köti le
- szívesen ül egészen közel a Tv-hez, vagy nagyon hangosra állítja
- nem szívesen vesz részt közösségi játékokban, vagy nem tud bekapcsolódni

Ha valamennyi gyanújel nem is jelenik meg egy adott gyermeknél, már egy-kettőre is érdemes odafigyelni.

A halláscsökkenés két nagy csoportra osztható:

- átmeneti vagy
- maradandó halláscsökkenés

Kisgyermekkorban az átmeneti halláscsökkenések a leggyakoribbak, azonban ezek jelentősége nem becsülhető le: beszédfejlődési zavarokhoz vezetnek, ha hosszú ideig kezeletlenül fennállnak.

Okuk legtöbbször idült savós vagy gennyes középfülgyulladás. Banális elváltozások - mint fülzsírdugó, hallójárat-gyulladás - szintén átmeneti halláscsökkenést okozhatnak. A tartós halláscsökkenések nagy része idegi halláscsökkenés, ezek műtéttel javíthatók. A már kialakult nagyothallást hallókészülékkel tudjuk csak korrigálni.

A beszédfejlődés és az értelmi fejlődés elengedhetetlen feltétele a jó hallás. Minden korhoz képest visszamaradott beszédfejlődésű gyermek hallását meg kell mérni, és a gyermeket megfelelő időben megfelelő hallókészülékkel kell ellátni.

Kartali anyakönyvi hírek

Születtek:

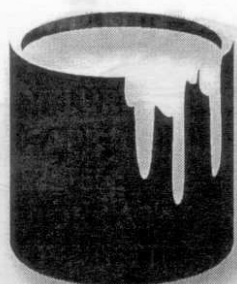
- Bencsik Aurél és Bereczki Anita
gyermek, *Lilla*
Bartos Pál és Barkaszi Judit gyermek,
Bianka
Raczkó László és Szendeffy Mónika
gyermek, *Marcell*

Házasságot kötöttek:

08. 02. Tóth Péter és Szabó Julianna
08. 14. Magony Péter és Berki Andrea
08. 14. Holicza Tibor és Karácsondi Mária
08. 14. Tóth Sándor és Makkai Márta
08. 14. Vad László és Bugyi Andrea
08. 20. Kozjár Róbert és Lajtos Katalin
08. 28. Pál Pál és Strausz Mónika

Elhunytak:

08. 06. Szászi József (1962)
08. 07. Sági László (1953)
08. 11. Nándori Mihályné
sz. Koplányi Mária (1920)
08. 16. Janik Pál (1930)
08. 18. Kurucz István (1926)
08. 26. Varga Istvánné
sz. Moór Angyalka (1907)
08. 28. Tóth István (1938)
08. 31. Bazsó Illésné
sz. Juhász Klára (1924)
08. 31. Nagy Sándorné
sz. Cseszkó Margit (1927)

TAPÉTA VÁSÁR

Egész évben olcsó ár, nagy választék!

sima és habosított, mintás és szövetmintás,
fűrészpóros és mennyezet tapéták

Diszperzit - Héra
lábazat- és homlokzatfestékek.
Ecsetek, meszelők.

festéshez - mázolásához
porfestékek, színezők
alapozók - lakkok - lazúrok

Ezen kívül még sok mindent megtalál,
ha eljön és nálunk vásárol!

bordűrök - szegők
nagy választékban

hőszigetelők, posztterek
valamint a tapétázáshoz szükséges
eszközök - ragasztók - segédanyagok

Nagycsaládos
igazolvánnyal
rendelkezők
kedvezményben
részesülnek!

ASZÓD LAKÓTELEPI FESTÉK - TAPÉTABOLT

Tel: (28) 401 691

Nyitvatartás: H-P 6-17 Szó 6-12

Szelei

SZÖRMEKIKÉSZÍTŐ

MINDENFAJTA SZÖRMÉS BŐRÖK
KIKÉSZÍTÉSE ÉS TISZTÍTÁSA

**VALÓDI SZÖRME- ÉS BÖRRUHÁZAT
TISZTÍTÁSA, FESTÉSE**

SZOLGÁLTATÁSAINK:

- IRHABUNDA TISZTÍTÁSA, FESTÉSE
- PANOFIX ÉS SZÖRMEBUNDÁK TISZTÍTÁSA
- VELÚR BÖRRUHÁZAT TISZTÍTÁSA, FESTÉSE
- SAPKA (irha), KUCSMA, GALLÉR TISZTÍTÁSA, FESTÉSE
- BÖRKABÁT, -MELLÉNY, -NADRÁG, -SZOK-
NYA TISZTÍTÁSA, FESTÉSE

FELVEVŐHELY: 2173 KARTAL, SZABADSÁG U. 8.
(vagy RÁKÓCZI ÚT 54.) **TEL:** 06-28-437-092

TELEPHELY: BP. 1164 CINKOTA, CINKE U. 25.

TEL: 06-1-4000-278 **NYITVA:** H-P: 8.00-19.00

ÁB-AEGON
Általános biztosító Rt.

- Életbiztosítások (egyéni igényeknek megfelelően)
- Nyugdíjbiztosítás
- Lakásbiztosítás
- Gépjármű felelősség-biztosítás
- Kárbejelentések felvétele

Ügyintézés helyben!

Kiss Ferenc üzlethely

Kartal, Petőfi u. 12. Tel: 437-340

Mobil telefon: 06-20-9889-387

KARTALI

KISBÍRÓ

MEGJELENIK HAVONTA 600 PÉLDÁNYBAN
FELELŐS KIADÓ: KLUBER LÁSZLÓ
FELELŐS SZERKESZTŐ: VALTER MENYHÉRTNÉ
A SZERKESZTŐSÉG CÍME: MŰVELŐDÉSI HÁZ
2173 KARTAL, FELSZABADULÁS ÚT 107. TEL: (28) 437-301
BEJELENTÉS SZÁMA: 2/1990. 06. 02.
NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS: Hídi Szilveszter/RH+VIDEO BT.
[GÖDÖLLŐ, FENYVESI FŐÚT 2. TEL/FAX: (28) 421-825]
KÉSZÜLT AZ ArtWind KFT. NYOMDÁJÁBAN, GÖDÖLLŐN